

Соціальна безпека підприємств у недержавному пенсійному забезпеченні

Розглянуті актуальні проблеми розвитку пенсійної системи України. Визначено діяльність недержавних пенсійних фондів у формуванні інвестиційних ресурсів для забезпечення соціальної безпеки підприємства.

Ключові слова: пенсійна система, недержавні пенсійні фонди, інвестиційні ресурси, соціальна безпека.

Пенсійне забезпечення громадян стало надзвичайно важливою соціально-економічною проблемою. Через реалізацію пенсійної реформи, сутність якої полягає у переході до трирівневої пенсійної системи, найважливішу роль в якій займатиме недержавне пенсійне забезпечення (НПЗ), розвиток якого займає важливе місце у системі соціального захисту працюючої частини населення. Проблема аналізу стану системи недержавного пенсійного забезпечення є актуальною для України, оскільки ця система проходить тільки етап становлення.

Дослідженням практичних засад організації та функціонування недержавного пенсійного забезпечення в Україні внесли вітчизняні вчені: М. Мальований [6], С.В. Науменкова, С.В. Міщенко [2], А. Брагін [7], Т.В. Майорова [1] та ін.

Метою дослідження є аналіз та виявлення основних переваг соціальної безпеки підприємства через участь у недержавному пенсійному фонді.

Правові засади реформування системи пенсійного забезпечення регламентуються Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [3], Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [4], а також тут розпоряджень Нацкомфінпослуг, які набули чинності у 2004 році.

Недержавне пенсійне забезпечення – складова частина системи пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб у формуванні пенсійних накопичень, додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Недержавне пенсійне

забезпечення здійснюється недержавними пенсійними фондами, які функціонують як непідприємницькі (неприбуткові) юридичні особи, шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками фондів; банківськими установами через укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для нагромадження пенсійних заощаджень; страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника довгостроковий внутрішній інвестор, здатний радикально вплинути на показники ринку капіталу.

Можливі три види вітчизняних НПФ – відкриті, корпоративні і професійні, які мають відмінності у складі засновників, вкладників і учасників (табл.1) [на основі [2, с. 209], власна розробка].

Таблиця 1

Характеристика видів НПФ

Види НПФ	Засновники	Вкладники	Учасники
Відкритий	Будь-які юридичні особи	Будь-які вкладники	Будь-які учасники
Корпоративний	Одне або кілька підприємств	Засновники й інші підприємства, учасники	Працівники підприємств-вкладників
Професійний	Професійні об'єднання	Засновники й інші підприємства за договором, учасники	Члени професійних об'єднань

НПФ створюються на основі рішення засновників та діють на підставі статуту, що затверджується засновниками фонду, набуває права на здійснення своєї діяльності з моменту реєстрації в Державній комісії з регулювання ринків фонду. НПФ треба розглядати не тільки в соціальному аспекті, але ще як фінансових послуг України та отримання відповідного свідоцтва. Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку здійснюється нагляд та контроль за діяльністю осіб, що здійснюють управління активами пенсійних фондів та зберігачів. Єдиним органом управління Пенсійного фонду є рада пенсійного фонду. Для забезпечення ефективності діяльності НПФ користується послугами адміністратора, компанії з управління активами, банку зберігача та аудитора на підставі відповідних договорів, які укладаються з цими особами радою фонду [5, с.112-115].

Система недержавного пенсійного забезпечення протягом останніх років розвивається досить динамічно. Так, за станом на 30.06.2011 у Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 97 недержавних пенсійних фондів та 41 адміністратора НПФ. У 2010 році за результатами аналізу Державного реєстру фінансових установ недержавні пенсійні фонди, як складова інституту системи недержавного пенсійного забезпечення характеризуються позитивними показниками росту розмірів нарощуваних активів (на 286,4 млн.грн, або 33,4%), залучених нових вкладників (зросли на 4,2% - юридичні особи та 95,6% - фізичні особи), учасників (на 72,1 тис.осіб, або 14,5%), пенсійних внесків (на 20,6 % і становить 925,4 млн.грн.) та пенсійних виплат (на 75,6% і становить 158,2 млн.грн.) [8].

Метою інвестування пенсійних активів є, насамперед, збереження пенсійних заощаджень громадян. Тому стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ. Загальна вартість доходу, отриманого від інвестування пенсійних активів, станом на 31.12.10 склала 433 млн. грн., або 46,8% від суми залучених внесків, збільшившись протягом 2010 року на 196,3 млн. грн., або на 82,9% [8].

Поки що суттєвим фактором, що стримує зростання інвестиційного доходу НПФ, є незначний обсяг залучених пенсійних внесків для забезпечення можливості здійснення диверсифікації пенсійних активів у дохідні фінансові інструменти. Середня дохідність активів недержавних пенсійних фондів від інвестування у звітному періоді була на рівні 17,2% річних при інфляції на рівні 9,1% річних. Серед НПФ, до яких розпочато сплату пенсійних внесків, 50 НПФ (на які припадає 78,1% учасників та 97% загальних активів НПФ) забезпечили дохідність вищу за рівень інфляції, 14 – нижчу за рівень інфляції, діяльність 2 НПФ виявилась збитковою [8].

Участь у НПФ дає можливість отримати додаткові інвестиційні ресурси: залучити до 5% сумарних активів недержавного пенсійного фонду в розвиток підприємства (шляхом придбання недержавним пенсійним фондом цінних паперів підприємства, за умови, що такі цінні папери пройшли лістинг котуються на біржі або в торгово-інформаційній системі та відповідають вимогам законодавства до таких цінних паперів); забезпечити доступ працедавців до фінансових ресурсів, накопичених в інших НПФ [9].

На сьогоднішній день, надійність НПФ як фінансової системи визначається, з одного боку, наявністю достатніх фінансових ресурсів для забезпечення

життєдіяльності фонду, а з іншого боку – забезпечення гарантій збереження та приросту коштів, що надійшли від вкладників. Показниками надійності діяльності фонду як фінансової системи, можуть бути його платоспроможність, інвестиційна привабливість з погляду вкладників або фінансова стійкість.

Підприємству, яке долучається до недержавного пенсійного забезпечення та перераховує пенсійні внески на користь своїх працівників законодавством будуть надані пільги. Так, передбачена можливість віднесення до валових витрат суми внесків, сплачених до НПФ на користь своїх працівників. Податкові ліміти цих відрахувань визначені на рівні не більше 15% заробітної плати кожного працівника за місяць, та водночас не більше 140% суми місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи. Завдяки таким пільгам підприємство може легітимно зменшувати базу оподаткування податку на прибуток та розширювати інвестиційні можливості свого підприємства.

Отже, розвиток діяльності недержавних пенсійних фондів має тенденцію до щорічного збільшення за показниками залучених коштів та збільшення кількості зацікавлених громадян. Держава повинна сприяти подальшому розвитку недержавного пенсійного забезпечення. З метою мінімізації ризиків та захисту накопичень активи недержавного пенсійного фонду обов'язково диверсифікуються, що дозволяє зменшити ризики негативного впливу кожного з них на дохідність та загальний стан активів в цілому. Соціальна безпека підприємства через участь у недержавному пенсійному фонді полягає в тому, що пенсійні накопичення в НПФ працюючи у реальній економіці, тим самим вони надійно захищені і постійно зростатимуть завдяки отриманому на них інвестиційному прибутку.

Література

1. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. [для студ. вищ. навн. закл.]/ Т. В. Майорова. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.
2. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. — К.: Знання, 2010. — 532 с.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України №150 від 14 серпня 2003р. (зі змінами та доповненнями) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
4. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України № 3610-17 від 07.07.2011р. (зі змінами та доповненнями) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.

5. Стельмашук Л. Розвиток недержавного пенсійного страхування в Україні/ Л. Стельмашук // Наука молода. – 2008. - № 9. – С. 112 – 115.
6. Мальований М.І.Стан та проблеми розвитку системи недержавного пенсійного страхування в Україні. [Електронний ресурс] / М.І. Мальований.- Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1535>.
7. Брагін С. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку: приклад України /С.Брагін, О.Макаренко // Вісник НБУ. – 2011.- №2. -с.44-47.
8. Інформація про стан і розвиток недержавного пенсійного забезпечення України за 2010р. та 1 та 2 кв. 2011року . [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www/dfp.gov.ua/732.html>.
9. Інформація про стан і розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення.[Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://pfu.gov.ua/>.

Завідувач кафедри управління
фінансовими послугами, д.е.н.,
професор

Керівник, д.е.н., професор

Автор

Н.М. Внукова

Н.М. Внукова

Є.О. Малишко